Buriaad-Mongoliin

# YNEN

BK (b) namiin B-M. monkom ba B-M. resp. TK bolon yiledb. ebleB-M. zeblelin emenees eder byri niitelegdene. IX silde garça baina.

1933 onii Fevraali 14 eder

№ 37 (894)

Zakika yne:
Sara byriin 2 tek. 50 menge 3 sariin 7 tek. 50 m. 6 sariin 15 tek. 12 sariin 30 tek. Dugaar gezeediin yne 10 menge.

„B-M YNENII“ KOROONII AADRIS:
Верхнеудинск, Центросоюзная, 19.
№№ телефонов: редактора—344, секретаря—323.

# Modoʙeledkelde daiçalkui teempe olgoko

Manai respyybligiin erke baidal ..ere abaad yzebel modobeledkel ..l gancakan Buriaad oronii aza..in baiguulaltiin bişe, karin ki..ar ba zeblөltө ulas dotoriin ..akuin baiguulaltiin çukala salba..mөn bөgөөd zөblөltө ulasiin ..iluutiin foondiigi arbizuulkiin ..lөө temeceke temeceliin çukala ..lbari mөn azai.

Şine şine aza yiledberi, traans..orta ba bişe bişe baiguulalganuu..in jabadaliigi tasaldal ygei kan..akiin tula ba modonii eegspor..in tesөbiigi tasalduulka ygein ..la bide bol modo beledkel ba ..өlgiin tөsөbiigi gyiced dyyrgeke ..badaliigi erke bişe kangaka ujal..tai baina. Gөbeç manai respyyb..giin modobeledkeliin 1 dygeer ..vaartaliin tөsөb tasaldal bolkoor ..ultai bolood baina, iime tula ..odobeledkeliin tasaldalaas amzal.. getelkiin tөlөө dakin dakin ..ocotoi dokioo cokikiigi albadana ..u.

Kerbee modobeledkeliin froonto ..ereki aikabtar buzagai baidaliigi ..n ilekeneer karuulka gebel imag.. kojorkon toonuudiigi dooro ..mdeglejaa. Fevraali 10-nii me..eegeer Buriaad oron dotoroo 1 ..ygeer kvaartaliin tөsөb bol oto..lgiin talaar 19,8% ba zөөlgiin ..alaar 14% gyicedkegdesen baina. Fevraali 1-ees 5-nii eder kyrter ..erbee otololgiin talaar tөsөbiin ..yicedkel bol araikan 3 proceente ..a zөөlgiin talaar 2,4 proceente ..eeşee bolson baibal, mөnөө fev..aali 5-aas 10-nii eder kyrter tөsө..iin gyicedkel bol otololgiin talaar ..8 proceente ba zөөlgiin talaar ..8 proceente deeşee urgasan baina ..u.

Enyyn deerees karaad yzebel ..yicedkeliin kurdabçalal bol fev..aali sariin tyryyşiin 5 konogoos ..şeelbel 2 dugaar 5 konog doto..oo baga zerge dabkisan, zarim ..eden kubilaltuud bolson baina ..eze temdegleke keregtei beze.

Gebeç negee talaas 1933 onii .. dygeer kvaartaliin cagiin 44,4 ..rocenteni өngөrөөd baikada, ..nyyn dotoroo beledkegdeke joso..oi modonii tөsөb bol araikan 19,8 ..otololgo) ba 11% (zөөlgө) gyiced..egdeed kegdeed baisan deerees ..araad yzekede modobeledkeliin ..өsөbiin tasaldal ajuulani yrgelzel..eer ba ynekeer bolşoviig josonii ..ubilalta tulagdana ygei.

Aimagiin namiin komiteeduud ..a AGK-d bolon somonii zөblөlyyd ..ol modonii froonto deere aikabtar ..ocotoi uçar baidaliin bolood bai..aniigi oilgoo ygei ba modoniin..oo daabariigi gyicedkeke jaba..alda namiin byke emkinyyd, kol..oosçon ba өmçiin azaltan aradiigi ..yrimөsөn daiçalkui josoor elsyyl..e jabadaliigi kangaza çadaa ygei, ..odonii tөlөө temeceke temecelde ..ol sanalaa tabiaa ygeini ton ile..en bөgөөd kedii çanga zaabari..uud ba nam, zasagiin gazariin ..ogtooluud enyyn tukai gargag..abaç modobeledkeliin udka çanar

iigi cegneke ygei jabadaluud mөnөө eder kyrter yrgelzelseer baina azai.

BK(b) Namiin MK ba Buriaad Mongol ulasiin AKZ-iin eris çanga zaabarinuud baibaç aikonuud ba AGK-uud bol modo otololgoçon ba morinii kyçiigi oloor oi gargaka jabadaliigi mөnөө kyrter emkid keze çadaa ygei. Karin zarim aimagiin emkinyyd ba somonii bolon kolkoosiin zygees modobeledkelde aikabtar koirogoor kandasan ba zarim somonii zөblөlyyd kolkoosiin pravleeninuud bol enyyn tukai oroi martasan baika juma („Ulaan Orongo“

Byke respyyblig dotoriin modobeledkeliin tөsөbiin gyicedkel bol sanaanaas abaad kiisen kereg bişe, zygeer aimagiin tөsөbyydiigi gyicedkel deerees yndeselen kiigdesen baina şuu. Enyyn deerees bodood yzebel aimag, aimagiin tөsөbiin gyicedkelyyd mөn ton kangalta ygeini ileken gebel fevraali 10-nii medeegeer zөөlgiin talaar erkin aimagani 21 proceente, otololgiin talaar 28,3 proceente (kori)

Ende byke aimaguudiin buzagai sula kөdөlmөriigi baran toolosonii kereg ygei. Modobeledkel bol byke aimaguudta zigşyyritei muu jabaza baina şuu. Keniiç megeseer modobeledkeliin tөlөө byke moziin emkinyyd babyke aimagiin emkinyyd, namiin Aikomuud ba ACK-uud bygedeeree kariuucalgatai baina beze. Modobeledkel bol mөn tariaabeled kel mete angiin kurca temeceliin froonto mөn azai. Nileed olon aimaguud dotoroo ene froonto deere niudargaçuudiin sabataaza, angiin daisad ba tyynii tөlөөlөgçөd zysebyriin oportuniistanariin esergyycelyyd agui jike baina.

Ene uçar baidaliigi Aikomuud ba AGK-uudiin jikenkini odoo kyrter mөn sain oilgoo, keregseegee ygei, enyynii yreer olokon leesprom koosuud bol angiin daisan etegeedeer buzarlasan baina (Mukar Şeber, Selenge, Kori g. m.)

Ton gaikaltai kereg baina şuu. Niudargaçuud ba lamanar bol odoo „zөblөltө өngөtei“ froontiin byke şiidkekii çanartai tasaguud deere baigaad eldeb zyiliin koroto kedөlmөrinyydiigi jabuulna geze odoo kyrter jaabaç oilgono ygei. Teden bol kөdөlmөriçөdiigi syidkeke, aza yiledberiin tavaar ba kynese tezeeliin foondiigi yrike ba modobeledkel deere gabşagai kөdөlmөriigi tasalduulka g. m. jabuulganuudiigi sybegçelen kiize baidag azai.

Kөdөөnii namiin yyryyd bol „kubiskalta seremze bol ilangujaa mөnөө bolşoviiguudta zailaşa ygei keregtei çanar mөn“ geze nөk. Staalinii zaasan zaabariigi өşөө oilgoo ygei, tyynees tobço bodolgo abaa ygei baina şuu.

Modobeledkeliin kamag byke saad tybegiigi usadkaka jabadaliigi kangakiin yndesen zorilgo bol angiin daisanii sybegçelelgiigi suud ileryylen, butacokizo, tyynii baruun „zyynii“ tөlөөlegçөdtei kair nair ygei eris kurca temecel jabuulka çukala baina.

Burleesiin aparaad ba leespromkoosuudiin aparaadiigi ceberleke tukai kөdөlmөri bol ton kurdan ba eris çangaar өngөrgөgdөkө josotoi. Burlees bol leespromkoosuudiigi opiratiiv saintai ketelberiөөr kangana ygei, eder byriin nigta byridkel mөn ygei tula tyynii zygees ketelberiigini deeşelyylke tukai kamag byke kemzeenyydiigi abka zailaşa ygei baina şuu.

Burleesiin direegter Şmyynk bol BK(b) Namiin MK-iin daiçalkui zaabarinuudiigi gyicedkee ygei deerees kөdөlmөriөөs çөlөөlөgdөbө. Ene uçar baidal bol Burleesiin aparaad ba byke leespromkoosiin ketelberiçөdtө surgaal bolko josotoi. Burleestreeste ba tyynii byke emkinyyd bol şineer ketelberilkө ba şineer kөdөlmөriөө tabika ujalgatai.

Leespromkoosuud rabaçkom ba namiin yyryyd odoo kynese tezeeliin foondiigi gargaşalka jabadaliigi saizaruulka, kamag byke mekaniizmiigi өrgөөr keregleke, mөsөn ba gulguulka karguinuudiigi tөkөөrkө jabadaliigi, ilangujaa kandagai ta (Kori), Kedroovsk (Kabaan) ba Molonceevsk (Bargazan) g. m. gazaraa çukalaçalka keregyydte darui cagaa kemzee abka josotoi.

Gol zorilgo bol jyyb gekede nөk. Staalinii tyykete zurgaan zaabariigi oi modonii kөdөlmөriin byke tasaguud deere kooson ygeeree ba kooson togtooluudaar bişe, bodoto azal kereg deereni bejelyylke josotoi baina şuu.

Gabşagai brigadnuudta yndesen sanalaa tabika, otololgoçon ba zөөlgөçөnii kөdөlmөriçөdөөs şine şine gabşagai brigaadanuudiigi emkidkeke, socaliis mөriicөө ba gabşagaiçalalgada kabaaduulagdaa edii baisan kөdөlmөriçөdiigi şineer elsyylze, tedenii dunda kelceete azai, azakuin toocoogi delgeryylke ba kөdөlmөriçөdiin baira baidal, sojol bolbosorol ba kangaltiin talaigi saizaruulka keregtei baina.

Ene uçar baidaliigi ilangujaa Deede-Yde Kori, Kabaan, Kiaagta, M-Şeber ba Bargazan aimagiin aikomuud, AGK ba komsomooliin emkinyyd bol saitar oilgoko josotoi.

Kerbee aimagiin emkinyyd ilangujaa aikomuudiin zygees modobeledkeliin froonto deereni nocotoi baidaliigi oiriin eder yydte medeze eris kubilalta kiigee baibalni BK(b) Namiin MK ba AKZ bol eris çanga kemzee barika albatai baina.

Angiin daisanii sabataaza ba өөrөө bytekede naidaka jabadal enyynees caaşa teseşe ygei Burleesiin emkinyydiin ba nam, yiledberiçenii eblel bolon komsomooliin byke kyçe çadaliigi şuud elsyylen buzagai tasaldalaas garça modonii tөlөө temeceke temecelde ilalta tuilka josotoi bide.

# AKZ-iin ʙa BK(ʙ) N-iin TK-iin togtooldo garsan alduunii zasaʙari

SSSR-iin AKZ-iin ba BK(b)N-iin TK-iin „kolkoosuud ba өmçiin azaltanii 1933 ondo tariaa ujalgalan tuşaaka tukai gargasan togtool dotor telegraamiin gemeer, manai ynen soninii janvaari 30-nii ederiin № 25 tolilogdoson togtool dotor alduutaigaar garaba.

Dooro zaagdasan Kizaar ba Mozonuudiin tuşaaka tariaani bol eektereer iime:

| Respyyblig, Mozo ba Kizaariin nere. | MTS-iin karajaata bişe kolkoosuud (ceentnreer) | MTS-iin karajaata kolkoosuud (ceentnreer). |
|---|---|---|
| Dunda Voolgiin Kiz. | 2,3 | — |
| Durana kizaar | — | 1,3 |
| Baruun mozo | 1,0 | 0,7 |
| Leeningraad mozo . . . | 0,8 | 0,6 |
| Ivaanovskiin mozo . . . | 0,3 | 0,5 |
| Koito Kizaar | 0,8 | 0,6 |
| BSSR . . . | 0,8 | 0,6 |
| ZSFSR . . . | 0,8 | 0,5 |

Bişe Respyyblig kizaar ba mozonuudiin noormoni zөbөөr telegraamadagsan baina.

Dooro zaagdasan Respyyblig, Kizaar ba Mozonuudiin tөsөbөө gyicedkeke kalendaariin bolzoriigi tabikani.

| Respyyblig, Mozo ba Kizaariin nere. | ijyyli | aavgusta | sentiaabri | ogtiaabri | nojaabri | dekaabri |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Kriim . . . . . . . . . . | 30 | 40 | 25 | 5 | — | — |
| YSSR . . . . . . . . . . | 5 | 25 | 25 | 25 | 15 | 5 |
| Baruun Sibiiriin Kiz. . . . . | — | 5 | 20 | 35 | 30 | 10 |
| Başkiiriin ASSR . . . . . . | — | 10 | 25 | 35 | 30 | — |
| Doodo Voolgiin Kizaar . . . | 3 | 27 | 25 | 25 | 20 | — |
| Durana Kizaar . . . . . . . | — | — | 25 | 35 | 25 | 15 |
| Uraaliin mozo . . . . . . . | — | 10 | 20 | 40 | 25 | 5 |
| Moskvaagiin mozo . . . . . | — | 20 | 30 | 30 | 20 | — |
| Koito kizaar . . . . . . . | — | 5 | 35 | 35 | 25 | — |
| BSSR . . . . . . . . | — | 10 | 30 | 35 | 25 | — |

Bişe respyyblig, kizaar ba mozonuudiin tөsөbөө gyicedkeke bolzorni zөbөөr tolilogdoson.

Basa 7 doki zyilde „өmçiin azaltanda kubaagdaka ygei“ gesen kabaadaka ygei geze unşaka josotoi ba mөn 5 daki zyil dotor şine mөrөөs „өmçiin azaltanii ulastaa“ geze ekitei mөrvydiigi ecesteni kyrtele cөm 7 doki zyil pyynktiin syylde abaaçaza zasan unşaka bolbuu.

„Ynenii“ koroo,

# Surguuliiin kөdөlmөriigi şinedken ʙaiguulka zamda ʙaisan kaalta ʙooltonuudiigi daruuikanaa usadkakiin tөlөө tememeke

### suragçanariin zuram sakilgiigi deeşelyylke kereg bol ʙagşanariin sanal ʙodoliin tөʙtө tasigdaka josotoi.

Ene ba dunda suguulinuudiin tukai BK (b) Namiin Tөb Komiteediin 1931 onii Sentiaabri 5 nii ba 1932 onii aavgusta 25 nii togtooluud bolbol surguuliiin suralcaliin çanariigi saizaruulka jabadalda çukala sanal tabiza „kommunis bөlgөmiin ali bykii talaaraa boldosurongii geşyydiigi beledkeke“ gesen zorilgiigi zөblөltө josonii surguulinuudiin өmөnө çukala zorilgo bolgoson.

Zөblөltө josonii ekin ba dunda surguulinuudiin ene aguu jikeken ba kariuucalgatai zorilgoo bejelyylen gyicedkeke jabadaldani surguuliiin byke prograama, suralcaliin kөdөlmөri ba zaabariin meeted g. z. namiin Tөb komiteediin togtooliin josoor şinedken baiguulka jabadalaas gadana, basa suragçanar ba surgagçadiin zuram sakilga bol şiidkekii çanartai nөkөçөl bolko baisani arcaa ygei.

Suragçanariin zuram sakilgiin tukai BK (b) Namiin TK iin 1932 onii aavgusta 25 nii togtool dotor tuskai çukalaçalagdan temdeglegdesen baina. Ene togtooliin josoor surguuliiin bagşa bolbol suragçanariin zuram sakilgiigi minii kereg bişe gesen mөtөөr kaikaral ygei baika bişe „karin surguuli dotoriin zuram sakilgiin tөlөө kariuucalgatai, zuram sakilga ebdegçe suragçanaraa kөmyyzelgiin kemzeegeer zasabarilaka josotoi ba jadabal zasaraşa ygei zuram sakilga ebdegçөdiigi surguuliaasani gargaka kyrtele kemzee abka keregtei ba ujalgatai azai.

Manai respyyblikiin ekin ba dunda surguulinuudiin kөdөlmөride suragçanariin zuram sakilgiigi saizaruulkiin talaar nileed amzaltanuudiin gyicegkegdeseni kelcee ygei. Jaruuniin aimagiin kopiratiiviin kөdөlmөriçөdiigi beledkeke surguuliiin suragçanariingaa zuram sakilgiigi debşyylkiin tөlөө temeceze bejelyylsen ilaltanuud bolbol zuram sakilgiin sain baisanaas surguuliiin byke kөdөlmөride ali zerge jike tusatai baisaniigi batalan gereçelene. Jaruuniin kopiratiiviin kөdөlmөriçөdiigi beledkeke surguuliiin turşalga bolbol manai ekin ba dunda surguulinuudta zuram sakilgiigi saizaruulkiin tөlөө temeceke temecelde zişee bolko josotoi.

Geketei kamta kөdөөnii kede keden ekin ba dunda surguulinuudiin suragçanar zuram sakilga muutai baina. Keçeeldee jamarç şaltagaan ygeigeer zarim ederyydte jireke ygei, kөzomdozo jireke keçeeliin bolzo baika yjede ese zokiko aaşanuudiigi gargaka, bagşanariin өmөnөөs esergyyceke, argatai baiza bagşiin өgsөn daalgabarinuudiigi gyicedkeke ygei jabadaluud ekin, dunda surguulinuudiin suragçanariin dunda olon yzegdene. Jaruuniin aimagiin kolkoosçon zaluuçuudiin surguuliiin suragçanariin baidal ba Mongol rabfaagiin suragça sandagiin geççiin aaşa—ene kojor uçar bol manai surguulinuudiin kөdөlmөride saad koro bolzo baidag zuram sakilga muutai baidaliin zişee mөn.

Suragçanariin zuram sakilgiin tөlөө temeceke temecel bolbol namiin Tөb komiteediin togtooliin josoor ekin ba dunda surguulinuudiin kөdөlmөriigi şinedken baiguulka jabadaliin nege çukala kubini bolko baisan bolboç, ene keregte surgagçanar ba surguuliin bolon niitiin sanal bodol dutamagaar tabigdasaar.

Suragçanariin zuram sakilgiin tukai asuudal bolbol bagşanariin sanal bodoliin tөbtө eder byri baika josotoi. Bagşanar bolbol suragçanariin zuram sakilgiigi debşyylke keregte şiidkekii çanartai nөlөө ba udaridalga өgçө baikani zailaşa ygei. Gebeç, odoo zarim bagşanar bol suragçanariin zuram sakilgada kaişa kereg kabaadadag baina. Iime jabadal bol darui ecesleg deke josotoi. Bagşa bolbol suragçanariin zygees zuram sakilgiigi ebdeke ese zokiko zam abari gargaka jabadaluudiigi darui oilgon abça, tus yzegdelyydiigi ali bykii kөmyyzelgiin ba olon niitiin arga kemzeenyydeer surguuli dotoroos zailuulkiin tukai kemzee abça baika josotoi azai.

Suragçanariin өөsөdiin emki ba surguuliin dergedeki komsomool, pioneeriin emki baiguulganuud bolbol suragçanariin zuram sakilgiigi deşyylkiin tөlөө temeceke temecelde aguu jikeeken yyrge gyicedkeke josotoi. Ede emkinyyd bol nen tyryynde өөsөdiingөө geşyydiin dundaki zuram sakilgiigi zişee bolkoor tabiza, niite suragçanariin dunda өөsөdiingөө nөlөөgi kyçezeryylen, suragçanariin zuram sakilgiingaa tөlөө temeceke temeceliigi oroilon udaridaka ujalgatai.

C. B.

# Jaruuniin kopiratiiviin kөdөlmөriçөdiigi beledkeke surguuliaas zişee abagtii

Jaruuniin. Ene aimagiin kopiratiiviin kөdөlmөriçөdiigi beledkeke surguuli bolbol 1932-33 onii suralcaliin ziliin ekilsenees koişo ekin ba dunda surguulinuudiin tukai namiin tөb komiteediin togtooluudiigi amzaltatai bejelyylze, surguuliingaa kөdөlmөriigi şinedken baiguulaza baina.

Tus surguuli bol mөn aimagiin kolkoosçon zaluuçuudiin surguulitai socaliis mөriicөөnii geree batalaad kөdөlmөrilnө. Socaliis mөriicөөnii keçeneen gyicedkegdeze baisaniigi şalgaza baika josotoi mөriicөөnii ştaab surguuliin dergede baiguulagdasan baina. Gadana suragçad ba tus tus anginuud өөsөd koorondoo mөriicөzө baidag Suragçanariin ba tus anginuudiin өөsөd koorondiin mөriicөөgi udaridakiin tula, angi byride gurbalzanuud baiguulagdaba. Mөn angi byride nam, komsomooliin bөlөgyyd togtoogdood, tus tus angiin gaa kөdөlmөriigi udaridalcaza baina.

Iigeze surguuli dotoriin nam, komsomooliin kөdөlmөriigi anginuudta şilzyylen oruulza, socaliis mөriicө ba gabşagaiçalalgiin meetodoor surguuliiin kөdөlmөriigi emkidkeseniі açaar, tus surguuliiin kөdөlmөriin byridkeleni todo nigtaar tabigdaba. Surguuliiin kөdөlmөriin byridkeleni 10 konog byri nege kuriaagdaad, sara byriin eceste suragçanariin өmөnө iledkegdene.

Iigeze kөdөlmөriөө jabuulsanii eceste tus surguuliiin kөdөlmөriin keçeneen baisaniigi ilerkeilebel iime:

### Suralcaliin talaar

Surguuliiin suralcaliin prograama bol nojaabri sarada kamtadaa 80,5% gyicedkegdesen aad, dekaabri sara dotor 90,13% gyicedkegdebe. Nojaabri sarada suragçanariin dunda oroi 17 kyn bujuu suragçanariin 19,5% ynekeer gabşagaiçuud baisan aad, dekaabrida suralcaliingaa prograamiigi 100% gyicedkesen gabşagaiçuud 42 kyn bujuu suragçanariin 48,9% bolbo. Gadana byke kөdөlmөriөө 50% aas dooşo dyyrgeze kozomdon jabagçad nojaabri sarada 8 kyn bujuu 9,5% baisan, aad dekaabrida tiime kynyyd 2 baiba. Surguuliin suralcalaiigi saizaruulan debşyylke ba kozomdogçodiigi urigça ni debşyylke kemzee bolgogdon ulaan ba kara sambar, damzagça ulaan tug ba rogoozo tug kereglegdedeg baina. Nojaabri sarada tus surguuliiin 3 dugaar angini tyryylen jabaza, damzagça ulaan tugaar şagnagdaad baisan aad, dekaabri sariin byridkeleer nojaabrida kamagiin koino şiregdeze jabasan 1 dygeer augi erkim zergede garaza, damzagça ulaan tugiigi 3 dugaar tasagaas abasan baina.

### Zuram sakilgiin talaar

Nojaabri sarada jamarç şaltagaan ygeigeer keçeelees geegdesen jabadaluud kamtadaa 9 cag 4 minuuta baisan aad, dekaabrida 6 cag 6 minuuta kyrtele koroson baina. Nojaabri sara dotor byke suragçadiin 7,5% zuram sakilgaar sain, 25% ni kangalta ygei baisan aad, dekaabrida zuram sakilgiigi sain sakigçad 91,17% kyrtele olo şorobo. Zuram sakilgaa muugaar sakigçadiigi zasabarilaka kemzee bolgogdozo, proguulçaguudiin stool geze bii bolgogdoson baina. Ene stooldo proguul kiigçed suuza keçeelee kiideg.

### Ceregiin suralcal

Nojaabri ba dekaabri saranuudta suragçad 100% ceregiin suralcalda kamaadazai.

### Ulas tөriin suralcal

Nojaabri sarada byke suragçadiin 40% ulas tөriin surguulida kamaadasan aad, dekaabrida 100% kamaadaba. Edenii 99,99% ni suralcaka josotoi zyilee kangaltataigaar oilgozo abasan baina.

### Niitiin kөdөlmөriin talaar

Nojaabri sarada mөngөn sangiin tөsөbiigi 83% gyicedkesen aad, dekaabrida 95,5% gyicedkebe. Nojaabri sarada byke suragçanariin 78,32% sonin biçegyydiigi zakiza baisan aad, dekaabrida 95,34% zakidag bolzoi.

Socaliis mөriicөө, gabşagaiçalgaar meetod, kiize, BK(b) Namiin TK-iin togtooliigi bejelyylkiin tөlөө jaruuniin kopiratiiviin kөdөlmөriçөdiigi beledkeke surguuliiin bogonikon kukacaada surguuliiin temecesen temeceliin dyngyyd iime. Bişe surguulinuud enyynees zişee abça kөdөlmөrilөkө josotoi.

„Ynenii“ brigaada.

# Suragçanariin zuram sakilga muu

Jaruuna. Tus aimagiin Kolkoosçon zaluuçuudiin surguuliiin suragçanariin zuram sakilga tuiliin muu bolboç, surguuliigi erkilegçeni jamarç kemzee abadag ygei. Zarim ederyydte 20 tukai suragçanaraas 4-5 kyniini keçeelde jiredeg ygei. Zarimdaa suragçanar bol keniiç tabilga ygeigeer nutagtaa bucadag bujuu ese bol bişe gazaruudaar kaişa kereg keseze jabadag baina.

Gekees gadana tus surguuliiin kөdөlmөrini ogto şinedken baiguulagdaa ygei. Aimagiin gegeereliin tasag bol kyrşe suuza baibaç, jamarç kemzee enyynii tukai abana ygei. Tus surguuliiin bagşanar bolbol suragçanariingaa zuram sakilgiigi daruikanaa saizaruulka ujalgatai.

„Ynenii“ gabşagai 6 kopiratiiv

# Kemzee abamaar baina

Deede Yde kotiin Mongol rabfaagiin suragça, Leeninii komsomooliin geşyyn Sandagiin Ynenzargal gedeg bolbol Mongol rabfaagta gurban zil bolson ba odoo 3 dugaar angida suraza baigaa nөk. atala, өngөrөsөn 1932 onii kabariin yjede emegtei kyniigi kyçeer edleke jabadalda orolcozo baisan uçaraas nege ziliin kargaata kemzee syydiin zygees abksan baina. Ene nөkөr bol tyynees gemseze zasarakaas baitagai, yarin surguulidaa zuram sakilga ekgi, keçeel idebki ygei, nadada oros kele, angiin temeceliin tyyke suralcasanii kereg ygei, jөrө surazaç çadaka ygeib geze bagşanariin өmөnөөs şuud zөrişөzө baidag. Odooç eder byri esergyycel kiize, zuram sakilgiigi ebdeseer baina. Enyynde komsomooliin yyr ba surguuliiin zakirgaanii zygees katuu kemze abagtii.

Airoplaan ba Pylemeet.

# Kamtiin azaluud ekin şatiin surguuli teeşe karaka josotoi

Kilogo Kuaacain aimagiin Bada Bugatiin 4 ziliin surguuli ba mөn somonii „Ulaan malçan“ geze kөdөө azaliin arteeli kojoriin koorondo politekniismiin geree biçeg batalza ken keni nileed jike kөdөlmөri kiine geze kelceze orkison belei. Ene geree batalsaar 7 sara tukai bolood baikada, dekaabriin 20-nii edөr surguuliin zөblөbliin syydiin kural deere gereegiin keçeneen gyicedkegdesenii tukai tabiza yzekede surguuliin zygees kiigdeke zyilyydeni cөm dyyresen, kamtiin azaliin zygees kiigdeeke olon zyilyydeni ganca geegtar tariaanaas bişe juuma ogto kligdee ygei baiba. Ene metiin gereegi caarsan deere kiize kamtiin azaliin zygees ujalgaa gyicedkeke ygei jabadal bolbol ogto zokiko ygei geze sanagdana. Kamtiin azal bol ene gereegee dyyrgelte bolgokiin tula oroldoko josotoi.

Batacerenii.

# Bagşa bol surguulida udaridaka yyrgetei baika josotoi

Tynken. Tuganii ekin şatiin surguuliiin suragça nөk. Komcoov bol aimagiin surgagçanariin konfereence deere yndesen keliigi bagaçuudta zaakiin tukai iledkel sonosood baikadaa suragçanarani yndesen kelenii talaar nadiigi buliza baina geze kelebe. Nөk. Komcoov bol suragçanaraa udaridaza baikiin orondo, өөrөө yndesen kele biçegte suralcaka keçeel ygei deerees şabinariingaa koinoni baina. Ekin surguuiida yndesen kele biçegiigi zaaka jabadaliigi toodog ygei suragçada aimagiin gegeereliin tasagaar kemzee abagtii.

„Ynenii“ gabşagai.

# „Kolkoosuud bol tariaaçanda juu ɵgɵɵb“

## Dunda Voolgodoki bezenşyygskiin MTS-iin kɵdɵlmɵrilɵɵ baigaa rajoonii kuuçanii kolkoosniguudaas nɵkɵr STAALINDA biçɵsɵn biçɵg

*„Odoo bolbol kolkoos baika juu, ali ygei juu geze asuudal tabigdaza baina bişei. Ene asuudal bol manai tusada şiidkegdesen baina. kolkoosuud bol bekizeze, kuuçanii ɵmçiin aza akuin zam byrimɵsɵn kaagdazai. Odoo bolbol kolkoosuudiigi emkidkeliin talaar bekizyylke, tendees koroton etegeediigi abça kajaka... Kolkoosuudiigi ynekeer bolşoviig josonii bolgoko zorilgo baina“* (Staalin)

### KƟNDƟTƟ NƟKƟR STAALIN!

Negedygeer ţaban ziliin tɵsɵbiigi dɵrbɵn zide ilaltaţaigaar gyicedkesenii kamta tɵb komiteed ba byke komuniis nam bolon, tanii ɵmɵnɵ sedkeliin bajar kyrgenemdi.

Negedygeer ţaban ziliin dɵngyyd tukai tanii kelsen ygiin manai ende kyrçe jireketei adali, ţaban ziliin tɵlɵɵ temeceke niitiin keregte bidenii jabuulsan kɵdɵlmɵri ba byteemzenyydiin tukai erkim nɵkɵr tanda ene biçeg ilgeke sanal manai dumda garsan baina, Odoo yjede Bezenşyygskiin MTS—da kabaadaza baigaa manai rajoondo, kerbee 1918 ondo bii bolson „OGPY—iin“ neremzete komuuniigi toololson ygeigeer kelebel kolkoosiin kɵdɵlɵɵn bol 1924 ondo ekileze jabasan baina. Mɵn jikenkidee batraag ba ygeitei çadaltai 10—20 ailuudaas byridesen zizeken arteelinuud bol manai rajoonii keden olon toskonuudaar 1924—25 ondo bii bolson baina. Ede arteelinuudiin bii bolkotoi adali niudargaçuudţai temeceke temecel ilangujaa kurcaar jabasan baina. Ygeiteinereni bol gancakan ulas tɵriin talaar busa, karin aza akuin kyçeer çanga bolzo, iime deerees ede çusa sorogçodiin zygees ygeiteinerlin yzeze baigaa zuun ziliin boolçolgo. duramzalgiin tukai toocoko cagiin jireseniigi niudargaçuud bol medeed, tedeni ygeiteinerligi ailgaka meteer kolkoosiin kɵdɵlɵɵniigi udaaruulkiin tula tuiliin koroto agitaaca ba kɵdɵlmɵri jabuulza, ilangujaa dumda çagaltaniigi kamtiin azalda oruulka ygeigi oroldoson baina. Enyyniigi biçegçed bidenii 1930 ondo ɵɵsɵdiingɵɵ rajoondo yrgelziin kamtiin azaliigi delgeryylkiin tula „ulaan kuda“ geze brigaada emkidkeed baikada manai, niudargaçuud bol bideniigi buudaza, boozo alaka bide geze zanasan belei.

Zaa nɵkɵr Staalin, enyyntei jamar temecel kiisen tukai kelejee.

Manai ekeneryyd bol ger baidal ba ɵɵsɵdiingɵɵ k„ykediigi orkizo niudargaçuudiin nɵlɵɵnii ilangujaa kyçetei ba kamtiin azaliin muu jabaza baigaa toskonuudta oçozo kɵdɵlmɵrisɵn baina. Kolkoosiin kɵdɵlɵɵnii ilaka uçar bol, ţariaaçan ɵɵsɵdɵɵ kamtiin azal baiguulgiin toogiigi deere ɵrgɵzɵ jabasanaas bolko geze Namiin 17- dugaar kural deere ţanii kelsen ygiigi bidener odoo ɵdɵr bol ton sonorkonoor sanaza bainamdi. Bide bol ene toogiigi gabijaaţa josoor abça jabasan belei. Manai MTS-iin rajoonii ygeitei dunda çadaltanii 98 kubi kamtiin azalda orson baina. Kamtiin azal baiguulga ba angi bolko niudargaçuudiigi usadkasan jabadal manai rajoonii tariaaçanda juu ɵgɵɵb?

Manai MTS-iin rajoon kamta azaltai boloodyi baikada tariaaçadiin 35 kubi bol batraag ba ygiiteiner baisan baina. Ede bykii „azaluud bol aduu mori ygei baisan. Mɵn 20 kubi tukai tariaaçan dumdaas dooşo çadaltai baisan, Tiin bide bol 2-3 zilde kolkoosdo azal erkileze baika zuuraa jamar yre olson bide. yrgelziin kamtiin azaltai bolkoos urida, sain urgacatai zilyydte manai rajoon bol nege gaa şiiniiciin tariaanaas dunda zişeegeer 5-aas jike busa ceent. tariaa abça baisanaa, odoo bolkodo nege gaa-aas dunda zişeegeer 8 ceent. abadag bolzoi. Nege gaa şiiniicees 11-12 ceent. kara tariaanaas 19-20 ceeet. abça baisan kolkoosuud, yligerlekede Şapaajeviin neremzete kolkoos, gigaant № 2, Leeninii neremzete kolkoos, O G P Y - iin neremzete komuuna g.m. tukai bide bol ende kelene ygei şuu

Negende bol juunda iime kubilalta boloob? mori ygei kyn baika ygei. Enyynii urida namariin paar gancakan niudargaçuud ka galza baisanaa, odoo bolkodo tariaaçan kolkoosniguud kagaldag bolzoi. Mɵn enyynees urida ertiin tarilga gancakan niudargaçuud kiideg baisan, Tiin odoo bolkodo tariaaçan kolkoosniguudani erta tarika argaţai bolson ba tedenii jikenkini erţe taridagç baina. Enyynees urida gancakan niudargaçuud ba çanga çadaltanii sain maşiinatai baikada, ygeiteiner ba dundaas dooşo çadaltai bol muukan morindo, muukan plyyg zyyze gazaraa eldedeg, urgacaa kaduur, kazuuraar kuriaadag ba tariaagaa bula juu molotiinoor cokidog baisan belei. Odoo bolkodo manai tariaaçanda baigaa bagaza zebseg ba zɵdkɵkɵkyciigi toololson ygeigeer kelebel, MTS-iin açaar manai tariaaçan kolkoosniguudni 50 traagtar, olon k o o r p y s t o i plyyg z e r g e l e e t e i tarika maşiina, kyltivaatar, tariaa kadaka booko maşiina, 6 kambaina, 22 morioor tariaa cokiko maşiina, 4 avţomobiiltei bolzoi, Enyynees urida agranoomiin şinzelkii ukaan bol jikenkidee kyçe jiketei aza akuida ylemze taaramzatai baisan. Tiin odoo bolkodo kolkoosdo baisan kyn bol nege juumiin muudakatai adali, şinzelkii ukaanda şudalakiigi byri jikeer kysedeg bolzoi jikeken aza akuida bol uragşaa şuud jabakadaç ajuulgyi baina.

Ene zilde manai MTS-iin rajoonii kolkoosuud bol byke tariaagaa yrgelze sain soortiin yriseer tarika ba namariin paar kagalalga, yrise ceberleke ba koroor ugaaka geke mete, manai tariaaçanda jɵriin kereg bolson kemzeenyydiin tukai kelenç ygeigeer karaad yzebel, manai kolkoosuud bol namariin tariaa tariza, tariaalangiin gazar deere casa togtooko meteer, ene zilees ekilen kabariin tarilgigii byri ɵrgɵnɵɵr kereglede̱g bolko baina.

Enyynees gadana manai rajoonii olonki kolkoosuud bol selgyylen tarilgada orosoor kojor zil bolzo, ene zilees ekilen busadtani oroko baina. Ede bykii deere aduu mori, bagaza zebseg ygeigi usadkaza, MTS-iigi baiguulsanii açaar tarilgiin gazariigi ɵrgɵdkɵsɵn jabadadaliigi nemekede iime bolko baina gebel manai MTS-iin rajoonii yrgelziin kamtiin azaltai bolkoos urid gadaaşani gargaza kudaldaalka talkanii urgacatai zilde 25 mingan ceent. boldog baisan. Bide bol 1930 ondo ulastaa mingan ceent. tuşaaza, 1931 ondo urgaca muutaiç bol 56 mingan ceent. ţiin 1932 ondo 169500 ceent. bujuu ese gebel 1 milioon pyyd jikiigi tuşaasan bainamdi. Iimees niudarganiigi usadkaza, kolkoosiigi baiguulka gesen ygiin udka ene bolno beze. Ilangujaa 1931 ondo gaikamşagtai bolson baina. 1931 oniikioos bagaç dutuu ygei, zerlig urgamal mete urgacagyi zil manai rajoondo bolson baina. Iime cagiin bolood baikada, juunda bide bol ɵɵsɵdiingɵɵ suusan toskonoos garça oçokoos baitugai 1921 oniiki mete ygeiteiner bol ɵlɵskɵlɵndɵ dairagdaza ɵkɵsɵn ygei, karin ɵɵsɵdiingɵɵ ideke talka abaad, kamtiin azaliin bii bolkoos urida sain urgacatai zilyydte tuşaaza baigaa rajoonoos kojor dakin jikiigi ulastaa tuşaaza çadasan bide? Ene keregiigi taakada ton beleken. 1921 ondo manai Voolgiin toskondo talkan ygei baisan geze bodoko bol ton boruu bolko bɵgɵɵd, tiin talkan baisan. Zygeer niudargan ba çanga çadaltanii garta, ende tende nyke sybe ba busa niuuca gazarnuudaar baisan bilei.

Tere yjede bataraag ygiiteinerte talkan ygei baikaas baitugai dundaas dooşo çadaltandaç baisan ygei. Kyn zon bol batagana mete zɵdɵrɵzɵ, ɵkɵzɵ baisan belei. 1932 ondo urgacagyi jabadal bol bideniigi ailgasan ygei, uçarani bol negende bide bol MTS-iin tusalamzaar ɵɵsɵdiingɵɵ tarilgiin gazariigi 1921 ontoi zişeeleed yzebel kojor dakin ɵrgɵdkɵzei. Kojortoi niudarganii aza akui baika ygei, byke talkan bol manai garta tariaaçadiin ɵɵsɵdiini medelde baisan gurbanda, kolkoosnigiin talkan bolbol niudarganii talkan busa bolko tula nege kolkoosçonii ene talkaar nɵgɵɵdɵjɵɵ boolçolon mɵlzɵkɵ busa şuu. Iimees kolkoosdo kol negeç keseg talkiigi kubaaldakada kelen ba ɵmçiin azalda enyynii tukai bodozoç bolko ygei baina. Niudarganiigi usadkaza, kolkoosiigi baiguulka gesen kereg iime baina.

Kolkoosdo baisan tariaaçanii jamar baidaltai baisaniigi karaad yzebel iime baina.

Negende. Enyynees urida baţaraag ba ygiiţeiner bol kaşaa korooç ygei jikede muu baidalda baisan. Odoo bolkodo batraag ba ygiiteiner bol niudargaçuudiin sain sain geryydte baidag bolzo, mɵn ene zilyydiin dotor kolkoos bykende şakuu ɵɵsɵdiingɵɵ zɵɵrɵɵr kojor gurban geryydiigi baiguulsan ba basa enyynii urida muu bairatai baisan kolkoosniguudiin baikiin tula taban jike geryydiigi baiguulzai.

Kojorto. Enyynees urida 30% tariaaçan ailuud yniee ygei baisanaa, odoo bolkodo jikenkidee kolkoosnig byken ɵɵriin yniee, gakai, koni, şubuutai bolzoi. Ene bol manai kolkoosiin tavaariin feermede baisan maluudiigi oruulsan ygeigeer kelegdesen baina. Mal azal bol manai kolkoosdo ulam deeşee garça baina.

Gurbanda. Sainaar kɵdɵlmɵrilsɵn kolkoosnig byken zil dotoroo 300-350 azalta edɵr oldog baina. Manai kolkoosdo sainaar kɵdɵlmɵrilɵgçɵdiin azalta ɵdɵrtɵ 3 1/4 kl. talka, dumda zergedeni 2 1/2 kl. adag muudani 2 kl. kyrtedeg baina. Iimees sainaar kɵdɵlmɵrilsɵn kolkoosnig bol 6-7 aas 10-12 ceent. talka oldog bolno. Iigeed baikada kolkoosdoo sainaar kɵdɵlmɵrildɵg kojor, gurban kyntei nege byle ailiigi abaad yzegtii. Iime byle bol dunda zişeegeer 120-130 pyyd talka abka bolno şuu

Kubiskaliin bolkoos urida manai rajoondo nege ygeitei ailiin ziliin olzoni dunda zişeegeer 177 tɵgɵrig bolson ba dunda çadaltai azaldani 108 tɵkɵrig. 1932 ondo „kominteerne“ kolkoosiin nege aza akuida dunda zişeegeer, ulasiin yneer bodozo kelebel ziliin olzoni 495 tɵkɵrig, „Uçan“ kolkoosdo 560 tɵkɵrig, Şapaajiviin neremzete kolkoosdo 311 tɵkɵrig, „Gigaant 2“ 355 tɵkɵrig, Leninii neremzete kolkoosdo 460 tɵkɵrig bolson baina. Tiin ilangujaa ene zilde berketei baidalda oroko kynyyd manaiç dunda baika gebeç tedeni bejee surgaza abka josotoi, yligerlekede, Leeninii neremzete kolkoosdo jɵriin busa, josotoi zolbi bii baina. Tere bol 1932 on dotor kolkoosdoo 26 tɵkɵrig 55 mɵngɵnii kɵdɵlmɵri kiisen baina. Gebeç manai dunda Pşeniiçnikov metiin zil dotoroo (ulasiin yneer) 850-950 tɵkɵrig olson kynyyd baina. „Şine toskon“ kolkoosiin geşyyn Miçirakooviin azal kiize çadakani kojor kyn olsoni 1384 tɵkɵrig 50 mɵngɵ.

Dɵrbɵndɵ. Odoo kolkoosdo baisan tariaaçanii aza baidaliin tukai kelee bolbol tyynii azaliigi abça yzeke keregtei baina. Enyynees urida kɵdɵlmɵridɵɵ jaaza zobozo jabasan ba odoo jamar bolood bainab. Negende, enyynii urida maşiina ygei baisan odoo maşiinatai bolzoi. Kojorţo kɵdɵlmɵrini ylemze kyngen ba zokistoi, sonirkoltoi bolzoi. Kolkoosnig bykende çɵlɵɵtɵi cag baidag. Kolkoosdo baisan ekeneryydiin baidal bol ɵmçiin azalda bainsantai adali juu? Kɵdɵlmɵriiin ton çukala yjede ideenii ger ba kyykediin tukai sanalaa tabika jabadal tyynees çɵlɵɵlɵgdɵdɵg baina. Kabar ertees, namar oroi boltor brigaada bykende niitiin ideen ba kyykediin jaasli baidag baina. Manai kyykediigi karaza yzebel, tedeni bykeli zil dotoroo syygeer kangagdasan. Kolkoosiin morioor surguulidani abaaçadag, acaradag baina. Kyykedeni bygede surguulida suraza ba pioneeriin oţriaadta kɵdɵlmɵrilzɵ baina. Kubiskaliin uridaki yjiigi kelen ygeigeer, taban ziliin çanada ygeitei ba dunda çadalţanaas baitagai, keterkedee ţariaaçanç bol iime baidaliin tukai sedkeze çadaka baisan uu?

SSSR-gi avtomobiil deere, kɵdɵɵnii ereçyydiigi traagtar deere suulgaad baikada manai, bideniigi kapitaaltan ulas gyiceed yzeg geze nɵkɵr Staalin, taa kojor ziliin çanada kelsen bainata. Taban ziliin çanada aduu mori ygei kedii kyn baisan be, tedii tukai kyn traagtar jabuulka ba tyynde kandaza çadaka bolson gebel taa iţegeke bezete.

Manai suuza baigaa toskoniigi karaad yzebel, odoo ton ondoo janzatai bolzoi. Manai MTS-iin rajoondo bygede 20 kolkoos baina. Tiin ede zilyydiin dotor aza akuin keden jikeken baiguulaltanuud baiguulagdasan be gebel, 170 mingan tɵkɵrig ynetei 25 maliin baira, 130 mingan tɵkɵrig ynetei 25 morinii baira, 12 minga ynetei 15 koninii baira, tukailkada 58 mingan tɵkɵrig ynetei kolkoosniguudiin 4 ger baiguulagdasan baina. Nɵkɵr Staalin, taban zil bol manai toskondo iime yre ɵgsɵn baina.

Tanda ene biçeg biçeed baikada manai, kedɵɵ toskondoki kɵdɵlmɵri ţukai tanii kelsen ygeitei sonin biçeg jiresen baina. Nɵkɵr Staalin, tanii kelsen yge ton ceke todozo baina. Niudargaçuud bol plakaad deere baisandal udali busa, ton ondoo geze taa kelenete. Tere ton zyb. Odoo niudargan bol suurinii busa, jamar negen gazaraas jiresen kyn mete baidag geze medekeer baina. Tere bol kaanaas jireeb, kaana baigaab, juu kiigeeb geke mete jaagaad şalgakabç? tyynii dokodoni biçeetei baidag ygei. Jamar negen toskondo jireed, iţegeltei bolkiin tula, kolkoosdo alba kiikiigi kysedeg baina. Nege kojor sara bolood karakadaçani, tere bol kolkoosdo kɵdɵlmɵridɵ jabaza baidag. Zize zyil ene gebeç, sain karaad yzekede, kolkoosniguudiin dunda şaşaan garça, tasalduulga ekilze, aliç zygeeseni daisan bol abaakain şɵlɵsɵn meteer tataza baidag baina.

Kopşyyjevkiin toskondo baigaa narin onisoto talka cokiko maşiina bol kojor zilde udaagaar kɵdɵlsɵn ygei baina. Talka cokiko maşiiniin dergede ken brigadiir baisan be? josotoi niudargan, gebeç taa ton zyb kelenete, „tarkiaa caisan“ jike „şudarguu“ kolkoosnig kyn jabaza baisan. Odoo yjede daisan etegeed bol ɵɵsɵdiingɵɵ kɵdɵlmɵriiqi iime narin, nigta, meketeigeer jabuulza, ɵɵsɵdiingɵɵ koroto sanal ba yyskeliigi kolkoosiin dunda iime çadabaritaigaar nebteryyldeg bolzoi. Ende bol, angiiin daisaniigi tyrgeer ileryylen olko jabadalda kolkoosniguudiigi surgaka, ulas tɵriin talaar dɵrşɵltei bolson kɵdɵlmɵriçɵdiigi Koto gazaraas kɵdɵɵ toskonii kɵdɵlmɵridɵ tusalalcakaar ɵkɵni ton çukala azai. Bidende bol ton beki bolşoviigiin udaridalga keregtei deerees, nɵkɵr St[...] koţo gazaraas ene geseer tus[...]za ɵkɵni çukala baina.

Niudargaçuudtai neemele[...] meceze garkada manai, 25 m[...] naas jiregçɵdiin yzyylsen [...] tusalamza bidende keregtei b[...] baina. Tiin bide bol kolk[...] ceber saikan sedkelees tand[...] jariigi kyrgeze, ede bykii tus[...]za ba manai MTS-iin derg[...] ulas tɵriin keltesde kɵdɵime[...] nɵkɵdiigi ɵkɵɵr togtookiin[...] byke tɵb komiteed mɵn [...] bajariigi kyrgekiigi kysen[...] Tiimees manai ulas tɵriin ke[...] kɵdɵlmɵrilkɵɵr jiresen nɵ[...] sedkeliin bajar kyrgeze, aka [...] iin josoor ugtan abka bain[...] Tyrgenle ireg. Kabariin ţari[...] ebteigeer beledkeze, baisa[...] Manai MTS-iin rajoonii kol[...] uudani talkanii tɵsɵbiigi no[...] sarada gyiced eze, odoo tari[...] deere casa togtoozo, yresee [...] leze baisan tukai medeecen[...] Ene zilde nege gaa şiinii[...] busa 10 ceent. abka sa[...] bainamdi. Enyynii tula tari[...] sain soortiin yreseer tarina. [...] bykiigi gyicedkeed baibal, [...] garka bide geze sananamdi. [...] bol ɵɵsɵdiin agronoomu[...] ba tede bol mantai kamta ni[...] gaçuudiigi esergyycɵn, kolk[...] tɵlɵɵ temecesen baina. [...] ɵdɵr bidentei kamta ene [...] zokiooko zuura, tede bol[...] koosiin urgaciigi deeşelyy[...] tɵlɵɵ temecelde ɵɵsɵdi[...] kyçiigi arba dakin jikedkeke[...] gesen baina.

Byke delekein ba manai [...] deereki kɵdɵlmɵriçɵn ta[...]iaa[...] bajar bolgozoi, manai daisan [...] etegeediin syrdel bolgozo, [...] kamta, tanii udaridalga d[...] jabaza negedygeer tabanzi[...] ees byri jike byteemzenyy[...] kojordugaar tabanzilde [...] tula ţanii bejiin kezee byk[...] eryyl sain oroşokiigi ynen[...] kelees kysezei.

# GIITLERIIN ZASAG GEDEG JUU GEEÇEB

Germaani ulasdaki zasagiin gazariin kriizisiigi aikabtar tyrgen şiidkesen uçar bol nacanaliista namiin udaridagça Gygenbeerge, aradiin namiin udaridagça Papen ba faşiistanariin udaridagça Ciitler gurbanii koorondo kɵɵrɵldɵɵ jabuulza, prezideente (sunguuliiin kaan) Gindenbyyrgede zɵbşɵɵlgɵsɵn uridlin beledkeltei zasagiin gazariin kombinaaca jabuulza mɵn baisiini gerçelne.

Şine zasagta nacanaal-socialiista, nacanaliista namuud ba aradiin namiin tɵlɵɵllɵgçɵd orolcobo. Iime deerees şine zasagiigi baiguulsan jabadal bolbol 1931 onii namar kada, tomo aza yiledberi ezemdegçediin aşag tusiigi kamagaalza bykii nacanaliista namiin Garcbyyrgedeki kural deere ene namiin udaridagça Gygenbeergiin zygees yyskesen yndesenii kyçiigi byridkeke“ yzeliin prograamiigi bejelyylke gesen zabdalga mɵn bolno:

Germaaniiin monopoolito kapitaal bol kriizisees garkiin uçaraa biderze bykii zamani „Garcbyyrgiin froonto“ (faşiista ba nacanaliistanariin medelde zasagiigi abka) bai guulka jabadal baina.

„Garcbyyrgiin froonto“ baiguulsaar kojor zii bolson ene bolzor dotor Germaaniiin azakuin kriiziis kemzeegyi jike gynzegiirze, aza yiledberiin kapitaal ba agraariin (gazar tariaalangiin) kapitaal koorondiin zɵrildɵɵ aikabtar kurcadaza kɵdɵlmɵriçɵn niitiin kubiskaliin kɵdɵlɵɵn ɵrnin kɵgzɵzɵ baisan deerees Giitler ba Gygenbeergeten urdiin zasaguudaas talaantai baikani jikel medeşeegyi kereg baina.

Germaaniiin monopoolito kapitaal bolbol zasagiin oroido Giitleriigi tabiza, tyyn dotorki (zasag dotorki) kamag medel tuşaaluudiigi ɵɵrtɵɵ absan uçarani Giitlereer damzuulan faşiis digtatuuriin yndesen baaza baiguulkaa durlasan jabadal mɵn. Iime kadani, kɵndɵ aza yiledberi ezemdegçediin aşag tusa kamagaalza bykiin „Deiçe algeime ceetyyng“ soninii, Şleikeriin zasagiin tuşaalaa orkikoos urida Giitleriin kandidatuuriigi arcagçadtai esergyycen „Giitleriin kandidatuuriigi arcakani demii kereg. Giitleriigi negeç dakin şalgaza yzeegyi bişebii. Ene şalgaltiin şaansiigi nacanaal - socialiistanarta ɵkɵ josotoi“ geze biçeseni kooson bişe.

Giitlerte zasagiin gazarta suukiin „şaansa“ şyyberi olgozo Germaaniiin monopoolito kapitaal bolbol ɵɵriingɵɵ aşag tusiigi gangaka gebe. Iimiin uçar deere aradiin azakuin ba kooltezeeliin miniisteryydiin tuşaaliigi Germaaniiin tomo aza yiledberi ezemdegçediin ɵgregen bolko Gygenbeergede ɵgsɵn jabadal basa nege udkatai. Jagaad be gekede: Papeniiç zasagiin baikada, Şleikeriinç zasagiin baikada azayiledberiin kapiţaaliigi ɵmɵɵrzɵ bykii aradiin azakuin miniister ba agraariin (gazar tariaalangiin) bajaçuudiigi ɵmɵɵrzɵ bykii kool tezeeliin miniister kojoriin koorondo buliaaldaa garsan uçar bol aikabtar muukai eceslelţei baisan azai. Agraariin bajaçuudiin dura itegeliigi beje teeşee kanduulkiin uçaraa Gygenbeerge bol tedenii aşag tusiin eriltiigi meketeigeer ɵmɵɵrɵzɵ baisan ba mɵnɵɵç şine zasagta ɵmɵɵrɵkiigi bejedee daaza ababa. Ene uçar bol finaansii kapitaliisam dundiin zɵrildɵɵgi zɵɵlɵdkɵkɵ gesen zabdalga mɵn.

Byke Germaani dotor ɵrnin bykii kubiskaliin kɵdɵlɵɵn ba faşiistanar dundiin sandaraltanuud bol faşiis digtatuuriigi ceke baiguulkiin arga olgoo ygei. Giitleriin zasag bol ton ceber faşiis digtatuura bişe. Enyynii urida baisan Papen - Şleikeriin zasag bol ynendee socaal-demokraad kalkabçatai faşiis digtatuura mɵn baisan bɵgɵɵd mɵnɵɵ togţoson Giitleriin zasag bol teryynde orokodoo ilerkei faşiis digtatuura mɵn.

Mɵn eneç digtatuuriigi socaal - demokraaduud ɵmɵɵrɵkɵ baika. ɵmɵɵrɵzɵç baina. Enyynii ilete gereçe bolko zyil bolbol Giitleriin şine zasagiin togtokotoi kamta socaal - demokraad namiin TK gaas „kylicengii baigtii, zasagiin zakiralta duulagtii geze kɵdɵlmɵriçɵdtɵ kandasan kereg baina.

„Fortveers“ sonindo garsan soc demokraad namiin kandaka biçeg dotor kelegdeseni „odoonii şine zasag bol kuuli konstityycees kazaika ygei geze prezideente naidaza baina“. Iime deerees Giitler, Papen, Gygenbeerge gurbanaas abarakiigi prezideente bolko generaal Gindenbyyrgede naidagtii geze kɵdɵlmɵriçɵdtɵ kandasan boloItoi.

Uçarani: soc-demokraadtan bol faşiismiin yndesen ba gol tyşeg mɵn. „Sociaal-demokraadtan bol erke baidaliingaa talaar aalitasan, faşiismiin ɵrɵɵsɵn kazuuni mɵn. Byrziineriin daiçalkii emki bolko faşiistanuud bol sociaal-demokraaduudiin idebkitei tusalamza ygeigeer zasagiin kɵtɵlbɵri bujuu zasagiin tɵlɵɵ temeceke jabadalda şiidkekii amzalta oloko geze sanaka juma ygei.

Mɵn tereçelen sociaal-demokraaduud bolbol byrziineriin daiçalkii emki bolko faşiitanuudiin idebkitei tusalamza ygeigeer zasagiin kɵtɵlbɵri bujuu zasagiin tɵlɵɵ temeceke jabadalda şiidkekii amzalta oloko geze sanaka juma ygei. Ene emkinyyd beje bejee arţana bişe, beje bejedee nemeri oruulcana. Edener bol beje bejedee karşa etegeedyyd bişe, dɵtɵrkei tɵrɵl etegedyyd mɵn. (Staalin)

Germaaniiin monopoolito kapitaaliin bodomzo bol negen talaar nacionaal-socialiistanarta (faşiistanarta) demagoogiiin idkalga kiikiin arga olgoko, nɵgɵɵ talaar faşiisiin digtaţuuriin jabuulgada esergyyceze bykii kɵdɵlmɵriçɵn angiiin btolgiigi kukacokiko gesen bolzo mɵn. Nen tyryynde kubiskalta prolitaarinar ba komuniis [...] teeşe cokico beledkeze baisan Nacionaal-socaliistanariin (faş[...]nariiin) „ulasiin“ prograamiin gen çukala zyil bolbol kom[...]namiigi kaan buliuulka ba [...] siismiigi yndeseereni usadkak[...]reg mɵn geze medenebdi.

Germaaniiin byrziiten bol ɵ[...] dotoriingoo kriizisiigi, azalçad[...]te ba tedenii avangaarda k[...] niis namda ataakalka dob[...] zamaar şiidkeke sanatai, Tiin[...]ra germaaniiin komuniis nam[...] bol esergyy ataaka dobtol[...] bolşoviig josoor beledkeze b[...] komuniis namiin tug dooro[...] dɵlmɵriçɵn angiiin elseke ja[...] ulam byri kyceze. soveed Ge[...] niiin tɵlɵɵ temeceke zagsaal[...] deze baina. Syyiin zilyydte [...] maani dotoriin angiiin zɵr[...] nyyd tuiliin kemzeegyi kurca[...]

Al. Aç[...]

## Negzyyl ba kinaltada abalgan ulam tyrgedebe.

Berlin, 13 (T). Germaani ulasta toodo orson azalgyiçyydiin too fevraali sariin ekin deere 6 milijoon 12 mingan kyn bolbo.

Mɵn Berlinees abtasan medeegeer kinaltada abalgan ba kubiskalta emkinyyd bolon komuniistanariin ger bairada negzyyl biderelge kiilgen çɵlɵɵ zabda ygei bolzo baina. Gebel Berlin kotodo Mezrabpomiin TK da negzyyl bolbo. Dreezden kotiin komn[...] kebleliin koroondo negzyyl [...] „faşiismiigi esergyyceke n[...] kemel froontiin zorilgon[...] geten garçagta Teelmanii zo[...]son debder kojor mingaad [...] saniigi kubiaan ababa. Gam[...] kotodo poliiiconuud bol kon[...] suudiin bairada negzyyl [...] 27 komuniistanariigi kin[...] ababa.

## Faşiistanar ɵɵriinkinɵɵ alban tuşaa[...] elsyylen baina.

Berlin, 13 (T). Germaani ulasta jike jike alban tuşaaluudta nacionaal-socialiistanariigi (faşiistanariigi) oruulasgaaka jabadal ɵrgɵlzɵlsɵɵr baina. Pryyssiiin dotoodo keregiin misniister bɵgɵɵd, nacionaal-socialiista Ge[...] gedeg ɵɵriingɵɵ zurgaanii [...] uucalgatai alban tuşaaluudta[...] iiciin oficeeruud ba naci[...] socialiista namiin geşyydiigi baina.

## Pryyssiiin landtaagiin sungalta maarta 5

Berlin 13 (T). Pryyssiiin landţaagiin (zasagiin gazariin) ɵrgɵlziin komiista cuglaa bolzo, şine sungaltiin bolzor gargaka tukai kelcebe. Pryyssiiin landtaagta komuniis namaas suuza bykii tɵlɵɵlɵgçɵ bol Giitleriin faşiis digtatuuriin togţooloor Pryyssiin landtaagi taraaza dakin şineer sungaka gesen jabadal bol konstituuca ku[...] esergyyceze faşiiszakiin ekin [...] geze kelebe. Ceentriin n[...] tɵlɵɵlɵgçɵd bol şine landta[...] sungaltiin bolzor şiidke[...] arcaba. Gar ɵrgɵlgɵndɵ gan[...] nacionaal-socialiistanar ba [...] naliistanar kabaadaza landta[...] sungalţiigi maarta 5 da za[...]

## Namiin daabariiigi dyyrgee ygei orlogço geşyyniigi yzegtii

Tynken. Kerenii somonii „Ulaan azal“ geze kamtiin azaliin tyryylegçede nøk. Oçor Ragşiin-gegçe namiin yyriin zygees daalgagdaza jirebeç 4-5 sara tus kolkoosdo tyryy baiza baisanaa beje minii muudaba geze alı bolko arga meke kiize kabaata kolkoosiin oroşo garaşiin møngønii dyyrgeltiin tøgeskøl kylieel ygei nege kynde ten bykii møngøniigøø kereg ba øøriingøø daabariigi kajaad Eltegçen niutagaa bucaba.

Tiime uçaraas mønøø 1932 onii olzo ba tariaanii urgaciin kubaar, bolkodo tus kolkoosdo jamarç şalgabari ba juuç ygei saataza baina.

Komuniista kyn aadla kolkoosiin keregte iigeze kandaka Ragşiin namda baika erkeni kaana baikab? Kemzee abaltai bolbuu.

Sonin sorbolgologço.

# Øşøø dakin „kelcegdebeç martagdadag negen zyiliin“ tukai

Manai soninii fevraali 5—nii [...]jaarta „kelcegdebeç azal kereg [...]re martagdadag nege zyil“ ge[...]biçegte kabariin tarilgiin tøtø[...]nniigi temdeglen komsomool[...]diin niitiin kødølmøriiigi erçe[...]igeer tabika tukai sanuulagda[...]iigi unşagçad martaa ygei [...]otoi.

[...]ønøø ødør tolilogdogço keden [...]egyyd basala tyyniigi dabtan [...]uulkiigi keregleze baina. Ene [...]3 onii tarilgada tariaanii urga[...]gi øngørsøn ontoi zişebel adag[...] 13 kubi yrezeliigi deeşelyylke [...]e nam zøbløliin ba komsomoo[...] køtølbøriløkii oronuudaas daa[...]i øgtøød baina 1 gegtaar tari[...]ii talmain niodonon ziliin ur[...]aas 13 kubi ilyy jike yrezel ol[...] tula temeceke bodoto prog[...]ma komsomooliin yyr byken ba [...]yyn bykenii urida ton ileken. [...]eer yrezeliigi arbidkaza çadakiin [...]lkekii çanaitai barimtani kaba[...] tarilgada jamaraar azallan ta[...]naas bolno. Komsomooliin [...]kinyyd bol bodoto keregiin [...] zorilgiigi gyicedkeke jabadal[...] taaruulan niiliingee kødølmø[...]gi mønøø ødør tabika josotoi.

[...]ønøø ødør tolilogdogço keden [...]kioonuud tere niutaguudiin ko[...]omooliin yyryyd kabariin taril[...]la beledkeze niitiln kødølmøri[...] tabikaas baitagai zarim negen [...]nsomoolçuud bol iime kødøl[...]ridø kabaaduulagdaa ygei bai[...]li erkeer angiiin daisad niudar[...]uudiin teermede usa jyyleze [...]søndølø adalikan tooçoomor [...]i kaarta edlekii kyrtele bejee [...]gyylke gazaruud yzegdesen [...]na. Tedenii niuurnuudni: Jaruu[...]n sovkooziin komsomoolçuud [...]bariingaa tarilgada beledkeze [...]lee ygei gene; Cuulgiin komso[...]olçuud kabariin tarilgada beled[...]kees baitagai komsomooliinç [...]glaa kiize geşyydee kømyyzyyl[...] ygeigees gadna negen yyriin [...]rga Delegiin gegçe arki uuza [...]skairan, ynendee bol Cuulgiin[...] butargagdasan niudargaçuudii[...] bajasuulaza jabana gene; Tab[...]nain opoornoi yyriin darga [...]rendorziin gegçe „bi juuma [...]deke ygei kynbi...“ geze urid[...]an garaa tabizarkiood ynendee [...] komsomooliin nerede ogto [...]şa øøriingøø kycende itegeke [...]i ajuuliin jike ajuulda dairag[...]d, yyriingee geşyydte onçotoi [...]elbøri øgøzø komsomooliingoo [...]ølmøriiigi jabuulkaa zydkeke [...]i komsomoolçuudiingaa gol [...]diinyydte azaldaa tarkamal baidagiigi gaikaad nobşiizo suuna gene.

Tiin zabsaraa, kabariin tarilgiin urlda tabigdasan çanariin tula temeceke zorilgo bol ynekeeree azalçanii yrile møn baibalni komsomool byriin idebki keçeeliigi ulam erçitei, ulam cokidosotoi, ulam gabşagai, ulam socialiis medereliin baatar zorigtoi bolgoko baisan. Sovkooz kolkoosuudta kabariin tarilgiin jamar çanartaigaar øngørkøni komsomoolçuud ba tedenii udaridalga doro jabaka namgyi ergøn zaluuçuudiin kandalgaas bolno. Kolkoosuud ba sovkoosuudiin tarilgiin talmainuud deere imagta tedener bol kødølmøriiin kyçeniiç talaar karabal şiidkekii suuri ezeleke olonkini baika arcaa ygei tula komsomoolçuudiin kariuucalga ali zerge jekiigi zaaza baina Tiime tula tus sovkoosiin bujuu ali tus kolkoosiin tariaan yrezel arbintai abtabal tyyniigi køtølbørilosøn şadardaki komsomoolçuudiin socialiis cula ørgøgdønø, kerbee muugaar yrezel garabal sovkooz bujuu kolkoosiin dergedeki komsomoolçuud butarbutargagdasan niudargaçuudiin sov kooz kolkoosuudiin azalçadiin zergende şimyyri caab øbøçøndø adli nebteren oroko nøløønii sabotaazada diilded baisan niuskainarta Leeninii komuniis zaluuçuudiin neriigi buzarlagçadta toologdono. Ene ziliin kabariin tarildada çanartaigaar beledkeze, çanartaigaar tariuulaza tariaanii yrezeliigi 13 kubiaas dooşo bişeer arbizuulaza çadakaar komsomooliingoo kødølmøri jabuulka onçotoikon sorilto sovkooziin ba kolkooziin emkinyyd ba komsomoolçuud byriiin tus bykenii urida tabigdaad baina!

Komsomooliin emkinyydiin kabariin tarilgiigi toiruulan jabuulka niitiin dundaki kødølmøriiin uul çanarni BK (b) N—iin TK—diin ba SSSR ulasiin AKZ—iin 1933 onii tariaanii beledkeliigi naloogiin meetodto uruulka tukai ba koito kabkaazta kabariin tarilga yiledke tukai togtooluudaar øgtøsøn baina. (Manai soninii janvaari 30 nii fevraali 2—iin dugaaruudta yze). Tyynii udka çanarni tabçolobol tariaanii yrezeliigi deeşelyyleze çadasan kolkoosuud ba ømçiin azaltanii zol, ken çanariigi muugaar azallaza muu yrezel abagçiin kokio. Tere udkiigi azalçanii medereIde kadaaka çukaliin çukala asuudal baina. Komsomoolçuud tede togtooluudiin udka çanariigi ysegçelen oilgozo øøriingøø niitiin kødølmøri jabuulka josotoi ba azal kereg deere bejelyylkiin tøløø mønøø ødør zagsaka josotoi baina. Tyynii tula niitiin nebtereliin kødølmøriiigi sovkooz kolkooziin yiledberiin (tarilgiin) brigaadada ba ømçiin azaltanii tasaguudta niuurlan kandaza jabuulka kereg odoonii baidaliin angiiin temeceenii erke baidalaar dulduidagdana: butargagdasan niudargaçuud ileer tulalcan oroko kyce ygeigee medeze aalikan abiaa syyliee ygeikeneer tarilgiin brigaada—tasaguudta çanar muutai oroosoor yrese kørøngø beledkyylke, tarilgiin zebseg zasaka jabadalda saad kiike, unaanii kool baiguulka jabadaliigi saatuulka, kødølmøriçønii dunda kødølmøriiin zarçam sularuulka zergeer øøriingøø nøløø nebteryylkiigi oroldoko tula komsomoolçuud møn tendeni øøsødiingøø komsomooliin niitiin kødølmøri çanartaigaar tabiza niudarganii nøløønii nebtereke suuriiigi taglaka josotoi.

Kabariin tarilgada beledkeke kødølmøriiigi toiruulan komsomooliin niitiin kødølmøriiigi jabuulka majag janzani ene keregee gyicedkeke zorilgodoo zokilduulan tabigdaka josotoi ba eldeb arga kiregleze bolko bajan yzegdelyydtei tula aliniigi toolokob gebeç mønøø tolilogdogço dokioonuudiin josoor bolbol kaanaasani kaişan geed tabikijaa oilgodog ygei juu ali turşal kiideg ygei yyriin køtølbørilogçød zarim niutaguudta bii baina. Tabtaanain yyriin dargiin baidal enyynilgi gerçelene. Tere darga bol yyriingee geşyydiigi zøbøør kubaaza kariuucalgatai gazartaa tabiaad kabariin tarigada beledkeliin onçotoi daabarinuudiigi øgøød şalgaza baidag bol yyriin geşyyd gol kyndiinyydeer azaldaa tarkamal suuna geze gomodolto ygei karin ene baidalni niitiin kødølmøri azalçanii dunda jabuulkada byriç zokistoi baisan baidaliigi aşaglaza çadaa ygeigees gadna „køngøn kavalieeriç“ emkidken kødølmørilønø ygei. Enyynçelen Jaruuniin sovkooziin yyr. Tiin zabsaraa, tere yyriin køtølbøriløøgçød gabşagai keden komsomoolçuudaas idee çanar şaintai oroosoor yrisenii kørøngø beledkeke jabadalda tus sovkooziin bujuu ali kolkoosiin pravleeniinkid juu kiize baisaniigi şalgana køngøn kavalieeriigi emkidkeze kødølmørilyylke arga ygei baigaa geze ogto bolno ygei. Komsomoolçuudiin køngøn kavalieeri bol sovkooz kolkooz bujuu somonii zøbløliin aparaduudta uçarasan kynde surtaaltaniigi yzesenee temdegleed dyyreke bişe ekilsen keregee eces kyrtele kerbee yrisenii kørøngiin çanariin tula temeceke „k. k.“ bol, sain tariaagaar erkebişe yresenii kørøngø beledkekii kyrtele temeceke jabadal bol niitiin dundaki kødølmøriiin negen majag bolon ygei jaakab? Tariaanii urgaciin yrezel ali zerge garakani jamar çanartai yrise kørøngøør tarigdanab—tyynees nileed şudkegdeke tula ene froontodo kødølmørilosøn køngøn kavalieeri baga bişe kereg byteeze çadana.

Caaşani kelebel, kabariin tarilgiin agitbrigaada sain køtølbørilogçøteigeer emkidkeze kødølmøørilyylkede juunda bolno ygeib? Cuulgiin yyriinkid cuglaanda geze cuglaraad cuglaagaa kiil ygei niitiin naada kiigeed tarasan geke jum. Enenii buruu gebeç zaluuçuudiin erilge geeşe nasatan komuniistanariin eriigetei zişeeleze karakaar bişe zaluugiin ondoo erilgetcigi temdeglene. Agitbrigaada bolbol kabariin tarilgada cag dotoroo çanar saintaigaar beledkeke keregte azalçan zaluuçuud igi zagsaaka kødølmøridøø tedenii erilgiigi kargalzan nebtereliin kødølmøri kiize çadaka ygei geze ogto bolno ygei. Kolkooz sovkoosuudiin ba ømçiin tasaguudta bolko søni ødøriin naadan cuglaral møtønyydte kabariin tarilgada çanariin tula temeceke kereg gol bolkiigi udka bolgon amidiin sonin, tuskai zoriulalgatai zugaatai idkal nomlol møtiigi kereglekez erged nyyd niitiin kødølmøriiin basa nege majag bolzo junda bolko ygeib?

Caaşadani kelebel kolkoosuud ba sovkoosuudiin tarilgiin brigaadanuudta jabaka kødølmøriçødiin baidalda døtølyylen kaniin sonimudiigi jeke sonirkoltoigoor cagiigi alduulan ygeigeer kabariin tarilgada beledkeke jabadalda garaza baisan dutuu dundanuudiigi gam ygei zaaza biçeze baibal niitiin kødølmøriiin negen majag bolzo øgøl ygei jaakab?

Komsomoolçuudiin dunda kabariin tarilgiin beledkeliin ba çanariin tøløønii temeceliin keregte socmøricøøgiigi onçotoi asuudalaar jabuulaza møricøøgøø şalgaka kereg niitiin kødølmøriiin gol bolko josotoi.

Niitiin kødølmøriiin majag janzanuud aikabtar bajan, bygediigi toolosonii kereglel ygei gancala kabariin tarilgiin çanariin tøløønii keregte tedeniigi byrin aşalaza çadaka kereg komsomooliin yyryydiin tøbçoonuud ba ilangajaa tedenii darganuudiin nugarkai çadabariaas dulduidana. Tere uçaraas komsomooliin yyriin køtølbørilogçød øøriingøø kariuucalgiigi tuiliin jikede sanaka josotoi. Keregiin baidal enyyniigi cøm gerçelene. Şandaliiin komsomoolçuudiin sain kødølmøri enyynde yliger zişee bolzo baina.

Ene kabariin tarilgiin urida tarilgiin urida tabigdasan zorilgo basa nege sanabal 13 kubiaas dooşo bişeer tariaanii urgaciin yrzeliigi jikedkeke. BK(b) N-iin TK ba TKK kamtarsan pleenymees ba SSSR ulasiin TGK-diin III dugaar seesiin zygees øgtøsøn kødølnii tariaanii azaliin 1933 onii programa ene. Ene programiigi gyicedkeke kereg zøn tøø baigaad byteze bolko ygei niileeken berkeşeeltei asuudal møn. Butargagdasan niudargaçuud ene programiin gyicedkelde saad kiike geze bii çadalaaraa sabataazlaza semeekeneer saap øbøçønii gurimaar nøløøgøø ulas tøriin medeleer kozomposon azalçadiin zarimuudiin zergende nebtergekiigi oroldokoni damzag ygei. Manai kødøønii komuuniis leeninçuud ene kabariin tarilgada ker zerge socialiizmiin tøløø temeceze çadasanii jikeken sorioo kodorozo garaka josotoi. Leenin bol kynde berkeşeelyydiigi ugtan jabakiigi surgasan baidag, kynde temecel maniigi ailgaka bişe karin manai erçemtei kødølmørilokiin surguuli bolzo økø josotoigi zaasan baidag „Mølzøgçø anginuudiin kuuçanaa abaakiin tuladaki turşaliin eldeb janza yzegdeltei bolko eyri tyynii zergeer ulam tyrgen prolitaari angi (manai kødøødø abaad taaruulan kelebel -komsomoolçuud bolno DC) bol angiingaa daisadiigi tedenii torcoldozo baisan syyiçiin bulanguudaas køøn ilakiigi surana“ (Leenin)

Ene Leeninii kelesen yge. Tyynii neriigi ceber cakikiigi sanasan komsomoolçuud kabariin tarilgada azal kereg deere bejelyylke josotoigi manai biçegçediin dokioonuudaar duuldagça komsomoolçuudta medyy egdene. Kabariin tarilgada ene zaabariigi dyyrge[...]ei bol tedeneer socializmiin tu[...] temeceze çadaka ygei arkiiin [...]so[...]uuda juu ondoo ygeer kelebel angiiin daisanii zoloogoor køtølgdøød jabasan niuucqai bolzo leeninii nere kadagalaka køndøtø neree aldana.

Dogdomei D.Cedenii

## Komsomooliin niitiin kødølmøriiigi kabariin tarilgiin beledkelde niuurluulka

### Arkinçi komsomool

M-Şiber. Cuulgiin somonii „Erdem“ arteeliin dergedeki komsomooliin yyriin darga Daşa Delegiin gegçe arki uukaas bişe komsomooliin kødølmøri kiine ygei. 1932 onii Dekaabri 16 da tus yyrte komsomoolçuudiin kamtiin culaa kiilgekeer somonii zøbløliin zygees çukala keregeer .CD. Budiin jerekedeni yyriin darga Delegiin arki uuza galzuuran ail keseze oşo[...]oos cuglaan bolon ygei tasaldaba.

Iime baidal bolbol eldeb çukala kampaaninuudta josooroo saad kiine.

Delegiin gegçiigi komsomooliin zygees ankarazı darui cagta komsomooliin geşyynii nerees zailuulaltai baina.

Suranzan

### Kabariin tarigada sanamzaa tabiaa ødii

Jaruuna. Møn aimagiin Sovkooz azaliin komsomooliin kolegtiv odoo yje kyrtele negeç asuudal tabiza kabariin tarilgada mişina zebsegøø zasaka, yrisenii kørøngøø baiguulka keregte bejenkeden kabaadaza oroo ygei baina. Kabariin tarilga kamar doro orobo komsomoolçuud bol tyynii beledkelde ertees kabaadaka josotoi aidia iime bøørønkii baidalaar baiza jaiza taaraka juum.

2 Kopiraatar,

### Muukaikan yzegdel

M-Şiber. Cuulgiin somonii Tøgnyiin adagiin komsomooliin yyr untaza keregee jabuulka kyn ygei bolzo baina. Manai nøkød bol komsomooliingoo kødølmøri sergeeke geze jirildiidiin kooson ammarni ene kyrtele dyyreze baina. Zişeelkede „Odon“ kønyyr aavgusta sarais koişo negeç cuglaa kiisen ygei.

Dagbiin

# Keblel soninuudiigi olon niitiin dunda taraakabdi geze togtoomzonuudiigi ababa

## Batalsan togtoloo zaabol gyicedkeke

„B. M.ynen" soninii redaagciin şataar, 1932 onii dikaabari 20-oos janvaari 20 kyrtel, kəd. Kədəə biçegçediin kyystiin kui kuraluudiigi əngərgəsənii tobço byridkelees medekede, zarim somonuudiin kui kuraluud bol, keblel soniniigi olon niitiin dunda ərgəər taraaka jabadaliigi tuiliin çukala bolgozo əəsəd dundaa socialiis məəriicəəgi batalasan baina.

Agiin aimagiin Koito agiin somonii „Kaliininii" neremzitei arteeliin dergede janvaari 14-de bolson kui kural bol, 1933 on dotor „B. M. Yneniigi" 200 keseg, aimagiin „Kamtiin azalçiigi" 150 keseg, olon niitiin dunda taraakabdi geze togtoogood, kyrşe suugaa, Agiin somonii „nək. Delgeriin" neremzitei arteeliin dergede janvaari 15 da bolko kəd. Kədəə biçegçediin kui kuraliigi socaliis məəriicəədə uriza, syylçeni tere uriaagi kəndətei deere kylieeze 200 keseg ynen ba 150 keseg K-A. gi 1933-on dotor zariuulkabdi geze baţalan togtool ababa.

Mən aimagiin, Aga Kangiliin somonii kəd. Kədəə biçegçediin kui kural bol, 1933 on dotor B.M. Yneniigi 125 keseg B.M. praavdiigi 25 keseg ba aimagiin K-A-gi 150 keseg kamta 300 kesegiigi olon niitiin dunda ţaraanabdi geze togtoogood, kyrçe suugaa Cogto-Komgiliin somonii biçegçed ba azalçan-kolkoosçoniigi socialiis məriicəədə urisan baina.

Jaruuniin aimagiin təbtə agça „B. M. Ynen" soninii gabşagai brigaada bol, 6 nəkədəər byriidesen aad, „B. M. Ynen" soniniigi janvaari 20 kyrtel 60 kesegiigi taraakabdı geze ujalga abça togtoogood, uul togtooloo gyicedkeze çadasan baina.

Deere dursagdasan socialiis josonii yyskelyyd bolbol, byke respyyblig dotorki kəd, Kədəə biçegçediin kalan abka arga mən bolkoos gadana, uul togtooluudaa zaabal gyicedkekiigi erˈze baina josotoi. Keçeneen gyicedkeze baisanaa Ynen redaagcada cag cagta medeeceze baikani ton çukala bolno.

Keblel soniniigi olon niitiin dunda taraaka jabadal ba şuudanii jabadal jamaraar jabuulagdaza bykiigi kədəə biçegçediin zygees reiide-dobtolgonuudiigi emkidkeze şalgaza sorbolzolkoni ton çukala.

Ynenii redaagciin niitiin keltes,

## Tynkeniikin Ynen soniniigi jaakadaa martanab

Tynkenii aimagiin bykii alban gazaruud ba eldeb emkinyyd ynen soniniigi kerzerge zakiza bainab geze şuudanii koroonoos medee abaç yzekede ynen soniniigi zakidag zurgaanuud gekede namiin koroo. Kinan baicaaka komiis, gegeereliin tasag ed kereglegçediin korşoo, g.m. zurgaanuud zakiaad busad alban gazaruud negeç yneniigi zakidag ygei baina.

Odoo ynen soniniigi 10,000 kyrtel bolgoko geke zorilgoo tabiaad baikada tynkenii aimagiin zarim emkinyyd bol yneniiqi arad zonii dunda taraakaas baitagai əəsədəə zakidag ygei suudagni ton zigşyyritei ba ynekeeree ynen soniniigi bolon yndesen kele biçeg oişoodog ygei alban gazaruudta josotoi kemzee abaka keregtei.

Ynenii gabşagai,

## Surgagçanaraas zurgaani B.M. yneniigi zakidag baina

Tynkenii aimag dotor gegeerel bolbosoroliigi erkelegçed ba baga kyykediigi yndesen kele biçegte surgaka surgagçanar baigaad edenerees araikan 6 surjagçanar B.M. yneniigi zakidag baina.

Odoo surgagçadiin urida baigaa çukala zorilgo bol. yndesen sojoliigi delgeryylze yndesen kaadarnuudiigi beledkeke josoto aad. Zarim surgagçanar yndesen kele oişooko yge ba əəsədiin koorondo jarildakadaaç orosoor kelcedeg baina.

Tiin bidener bol kyykediigi yndesen kele biçegte surgaka ba bolboson josoor kəmyyzyylke gesen zorilgoo gyicedkeke ţukai oroldoko çukala baina.

Ynenii gabşagai

## Ynen soniniigi ygei kiine

Tynken. Kerenii somon doţor yngersen zilees koişo B. M. yneniigi zakidag bolson bolboç odoo bolkodo tus somonii arad zon zakikaa bolibo. Jaakadaa gebel zakisan yneni somonii zəbləlees damzakadaa tuskai ezedtee kyrel ygei zamdaa ygei boldog baina.

Zişeelbel Sanzad Cedenii gegçe janvaari negenees ekilen ynen soniniigi zakiaad abka geze somonii zəbləldə oçosoni 1.2.3.4 deki dugaarnuud ygei bolson baigaad. Keniiç abasan medegdeke ygei baiba. Ene mətə arad zonii zakisan yneniigi ygei kiideg somonii zəbləldə zokiko gazaraas kemzee abaç. B. M. yneniigi ərgəər taraaka keregtei.

Ynenii gabşagai

## Soniniigi zakiza abaad unşaka tosotoi.

Aga, Өrəənəin somonii zəbləl ba bişeç emkinyyd bol, 1933 onii janvaari 1-ees ekilen „B .M. Ynen" soniniigi ba aimagiin „kamtiin azalça" geze soniniigi zakiaad baikadaa, uul soninnudiigi, ton sainaar unşadag ygei, unşasan soninuudaa əgər ədsrəər eblyylze „aliboom" bolgozo şidedeg ygei. demii kaişa kereg stol deegyyr taraza kebtedeg baina.

Soniniigi zakikadaa joso dyyrgekiin teləə zakidag bişe, Kotokədəənii şine şine soninuudiigi medeke, nam, zasagiin gazariin zaabari togtoolnuudtai tanilcakiigi oroldodog bolko uçartai baina.

Enyyn tukai sanalaa tabibal zokinoo.

Z. Cerenii.

## Kəd. Kədəə biçegçed namiin udardalga erinebdi.

Kori, tus aimag dotoroo, 1932 onii tyryyçiin kagasta 76 biçegçedees 24 gabşagai brigaada emkidkegdeze, nilieed jikenyyd ilalta-amzaltanuudiigi dabaza çadasan bolboç mən onii syyliin kagasta biçegçediin too olon bolzo 100 garan ynenii biçegçed 200 garan kaniin sonindo biçegçed boi bolson baibaç nam-komsomooliin, profsojuuziin ba zəbləliin emkinyyd ba ţedeenii geşyydiin zygees bolşoviig kətəlbərieər kangaka ygei, karın kediiç biçegcedtei baisan medeke ygei uçar yzegdeze baina.

Aimagiin təb ba Kezingiin somon kojorţo 88 kaniin sonin toologdozo baikadaa, nam, komsomoollin zygees jamarç kətəlbəri udaridalga ygei, ynekeeree olon niiţiin çanartai bolzo çadaadyi, keblel soniniigi keregseeke ygei aaşanuud oroilzo baina.

Uçar iimees keblel soninii kereg ba kədəlmərіçən kədəə biçegçediin dundiin kədəlməriiigi bolşoviig josoor şuud emkidkeze, angiiin temeceliin fioonto deere olon zyiliin amzaltanuudiigi dabakiin teləə, eris kubilalta kiikiigi erinebdi.

Çinges.

## Şine nomuudiigi garsan daruini aimaguudta kyrgeke çukala.

Burgiiz bol şine gargasan nomuudaa aimaguudta buşuu tyrgeneer gargana ygei. Yligerlebel: Bookonii aimagta kaluun namaraas ekileed negeç şine nom (staalinaas gadana) jiree ygei. Ene boloşo ygei kereg mən, Sonin nomuud ba sedkylyyd bol kuuçarsan koinoo aimagta abtakadaa sonirkol ygei bolno şuu,

Dol. Madasoon.

## Şuudanii jabadal sula.

Tynken, tus aimag dotoroo „B. M. Ynen" soniniigi olon niitiin dunda taraaka jabadaliigi erkilze baikada, olonki azalçadiin ygees medekede. 1932 on dotor zakisan soninguud negeç noomir abaagyibdi, geze gemereldedeg baina.

Şuudanii kədəlməriiigi saizaruulkiin tukai aimagiin təbəəs jamarç kemzee abadag ygei baina. Ene dutuugi oiriin cagaa kemzee abça, sonlniigi ezedteni alduu ygei kyrgedeg bolgoko tukai Aimagiin K. T. L—ce ankarabal zokiko bolbo.

Kədəə biçegce.

## Saad kiize boina.

Kori, Şine Kyrbiin şuudanii aaginta bolbol, 1932 onii nojaabri saraas ilgeegdeke josotoi soninuudiigi 22 keseg zakiuulsan bolboç, janvaari sara kyrţele negeç soniniigi abaagyi, aaginta şiitnikov bol, bi medene ygei geze suuna.

Zokiko gazaraas darui ankarza, ene şuudanii kədəlməriiigi buşuu saizaruulkiin kemzee abagtii.

Kurdan kara əərəə,

# Respyyblig dotorki soninuud

● 1932 on dotor zakaaminii aimagta 23 ligpyynkete kədəlmərіləbə. Kamta 1711 kyn nom biçeg medeke ygei jabadalaa usadkaba. Eden dotcr onco negen sojoliin gabşagaiçuudaar amindani surgagdasan olduud orolcono.

***

● Iinţernacanaaliin taban konogiin estafeeta jabuulka zuura respyyblig dotor azalça jivreinyydiigi ţəbkinyylen (qazar olgon) suulgaka emkiiin (OZET) 67 şine yyryyd baiguulagdaba.

***

● Koriiin amimagta 1932 on kyrtel 4895 ail 18720 bylener kamtiin azalda orobo. Ene too bol byke aimagiin zonii 75 proceente bolno.

***

● Tynkenii aimagiin Okiin kizaar bolbol Buriaad oronii egeel kolo gazuu ba Tany—Tyviiin respyybligtei kile kadkan baidag nutag bəgəəd, ene kizaarta kədəə azaliin 7 arteel ba kojor komuuna kamţa 9 kolkoosuud baina. Okiin kizaariin by e ygeitei dunda çadaltanli 84 proceenteni kamtiin azalda orson baina.

***

● Baigça fevraaliiin 12 to Deede—Yde koto deere respyybligiin beje makabadiin sojol (fizkyltyyra) erkileqçediin ekindyge fireence neegdene. Tus ko[...]ciin gol bolgon kelceke [...] bol delekeidekinii spartak[...] (makabadiin sojoliin ţem[...] beledkeke asuudal baina.

***

● Koriiin aimag doto[...] ondo 3186 kyyked ekin şat[...] guulida karijaadagdasan [...] tedenees 1511 kyni buriaad[...] Aimagiin gegeereliin kelt[...] doodo şatiin surguuliaas [...] kolkoosiin zaluuçuudiin [...] guulitai baina.

***

● 1932 ondo olikoonii [...] 22883 ga oroosoto tariaan t[...]san aad 1933 ondo 24980 [...]ter deeşelyylegdene.

***

● Respyybligiin 10 zilli[...] sain ədərlən əngərgəkə jab[...] beledkel kiikiin uçaraa apre[...]raas instryygtornuud ga[...]

***

● 1932 on dotor Alairiin dotorki karagui zamiin bai[...]tada 117200 təkerig garg[...]daba.

***

◆ Oomskiin təmər zami[...]ravlieniiin 8 dugaar rajooni[...]lig geze staanca bolbol [...] geze neretei bolbo.

## „Ykesen yiledberinyydiigi boskoonkaar SSSR te[...] naimaa kiigeeçeni deere"

Niy—iork, 10 (T). „Baltimorsen" geze sonin biçeg bolbol ameerikiin ulas təriin ba aza yiledberiiin udaridagçadiin dunda ameerikiin ulas təriin baaza yiledberiiin udarıdgçadiin dunda SSSR iigi ulas geze tooko sanal bii bolson tukai medeecene. Tus soninii josoor zasagiin tyryy Ryzveelte bolbol əəriingəə tuşaalga oromo gco SSSR iigi ulas geze tooko tukai asuudal tabina. Jaagaadba gekede: Ryzveelte bol ene probleemede jike sonirkoltoigoor [...]na. SSSR iigi ulas ge[...]a too[...] ulas təriin ba ekonoomikii[...] tusa Ameerikada garka gezet[...]nin biçegiin kuudasanda [...] zuuraa „şinedken baiguul[...] bykii finaansiin korporaacan[...] zygees əkəsən yıledberin[...] boskon sergeeke geze dem[...]dal ygei SSSR ulastai aşagt[...]maa jabuulkiin tula məng[...] gaçalaa bolni deere baikasa[...]ze biçene.

## Niudarganii kubida yniee saalgagça komuuna kenii geişeb.

Kori, Kezengiin somonii Staalinii nerete komuuniin pravleeniiin kədəlmərіçəd Cebegdorzo Badmiin, Sanzamitab Cezebiin, Gynsen Cedenii gegçed əəriingəə zarim kədəlmərіçəd ba geşyydiigi syy tosoor gyiced kangaa ygei bolboç niudargan geze ţoologdozo cələlgədə oçoson Armaan Erdeniiin bəiənərtə bykeli [...] kojor yniee saalgaba. Ene[...] ganii nəkəd bolko tula [...] gazaraas darui kemzee a[...]regtei.

Niudarganii da[...]

**Redaagtor S. Ş[...]**